

Адміністративне право і процес

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14953213>

**Адміністративні процедури у сфері адміністративно-правового
забезпечення реалізації принципу боротьби з ігровою залежністю
(лудоманією)**

Денисенко Ольга Євгенівна

здобувач Науково-дослідного інституту публічного права, Україна, м. Київ,
<https://orcid.org/0009-0006-6968-3702>

Прийнято: 15.02.2025 | Опубліковано: 28.02.2025

***Анотація.** У статті досліджено адміністративні процедури, які можуть бути реалізовані у сфері адміністративно-правового забезпечення реалізації принципу боротьби з ігровою залежністю (лудоманією). Встановлено, що адміністративний процес у вузькому розумінні і адміністративна процедура є різними поняттями, при цьому адміністративний процес у переважній більшості є похідним від адміністративних процедур. Виділено характерні ознаки адміністративних процедур у сфері адміністративно-правового забезпечення реалізації принципу боротьби з ігровою залежністю (лудоманією). Запропоновано таке визначення адміністративних процедур у сфері адміністративно-правового забезпечення реалізації принципу боротьби з ігровою залежністю (лудоманією) – це врегульована нормами права діяльність суб'єктів публічного управління з розгляду конкретних адміністративних проваджень та прийняттям адміністративних актів під час реалізації державної політики у сфері боротьби з ігровою залежністю, здійснюється у визначеному законом порядку та стадіями і спрямована на захист суспільства*

від шкідливого впливу азартних ігор (суспільний, публічний інтерес) або захист прав гравців на безпечну гру. Виділено дві основні групи адміністративних процедур, які можуть бути реалізовані у сфері адміністративно-правового забезпечення реалізації принципу боротьби з ігровою залежністю (лудоманією): заявні та втручальні та перераховано види в межах кожної групи. Підсумовано, що перспективним напрямом подальших наукових досліджень є адміністративні процедури цифровізації з метою формування пропозицій щодо вдосконалення регулювання питань захисту суспільства і гравців від ігрової залежності.

Ключові слова: *адміністративні процедури, адміністративно-правове забезпечення, принцип, ігрова залежність.*

Administrative procedures in the field of administrative and legal support for the implementation of the principle of combating gambling addiction (ludomania)

Denysenko Olga Evgenivna

Applicant at The Scientific Institute of Public Law, Ukraine, Kyiv,
<https://orcid.org/0009-0006-6968-3702>

Abstract. *The article examines administrative procedures that can be implemented in the field of administrative and legal support for the implementation of the principle of combating gambling addiction (gambling addiction). It is established that the administrative process in the narrow sense and the administrative procedure are different concepts, while the administrative process is mostly derived from administrative procedures. The characteristic features of administrative procedures in the field of administrative and legal support for the implementation of the principle of combating gambling addiction (gambling addiction) are highlighted. The following definition of administrative procedures in the field of administrative and legal support for the implementation of the principle of combating gambling addiction (gambling*

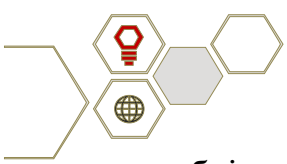

addiction) is proposed - this is the activity of public administration entities regulated by law to consider specific administrative proceedings and adopt administrative acts during the implementation of state policy in the field of combating gambling addiction, carried out in the manner and stages specified by law and aimed at protecting society from the harmful effects of gambling (social, public interest) or protecting the rights of players to safe play. Two main groups of administrative procedures are identified that can be implemented in the field of administrative and legal support for the implementation of the principle of combating gambling addiction (ludomania): declarative and interventional, and the types within each group are listed. It is concluded that a promising direction for further scientific research is administrative procedures for digitalization to formulate proposals for improving the regulation of issues of protecting society and players from gambling addiction.

Keywords: *administrative procedures, administrative and legal support, principle, gambling addiction.*

Постановка проблеми. Адміністративно-правове забезпечення реалізації принципу боротьби з ігровою залежністю (лудоманією) розглядається нами як частина публічного управління ринком грального бізнесу. Ця діяльність складається з комплексу активних дій конкретних суб'єктів адміністративно-правового забезпечення [1, с. 226]. Адміністративно-правове забезпечення реалізації вказаного принципу має подвійну мету: забезпечення безпечного середовища для суспільства, а також створення умов (забезпечення) для реалізації гравцями своїх прав на безпечну гру. Досягнення такої мети забезпечує реалізація норм адміністративного права конкретними суб'єктами, тобто тут на перший план виходить реалізація державної політики конкретними державними органами, а не її формування. Реалізація державної політики передбачає використання конкретних видів управлінського впливу держави на суспільні відносини, а саме форм, методів та інструментів впливу.

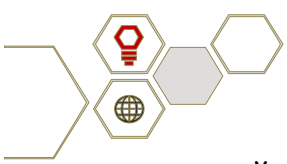
Ще донедавна не було єдиного порядку і єдиного підходу до розуміння засобів, способів, методів, процедур, інструментів, які застосовуються органами

публічної адміністрації в межах адміністративно-правового забезпечення певної сфери суспільних відносин. Проте 15 грудня 2023 року набув чинності Закон України «Про адміністративну процедуру» від 17 лютого 2022 року № 2073-IX, який має врегулювати відносини органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, інших суб'єктів, які відповідно до закону уповноважені здійснювати функції публічної адміністрації, з фізичними та юридичними особами щодо розгляду і вирішення адміністративних справ шляхом прийняття та виконання адміністративних актів [2]. Закон встановлює загальні вимоги до адміністративних процедур, проте адміністративні процедури у сфері адміністративно-правового забезпечення реалізації принципу боротьби з ігровою залежністю (лудоманією) допоки не досліджувались у вітчизняній науковій літературі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання адміністративних процедур досліджували вже тривалий час до прийняття спеціального закону такі вітчизняні вчені: В. Авер'янов, О. Бандурка, В. Бевзенко [9], В. Білоус, І. Бойко, Ю. Битяк, М. Білей, М. Вікторчук, В. Галуцько [20], Н. Галіцина, І. Голосніченко, С. Гусаров [13], Е. Демський, О. Джафарова, П. Діхтієвський, О. Зима, В. Зуй, Р. Ігонін, Т. Коломєць, В. Колпаков, А. Комзюк, І. Криворучко, О. Кузьменко [4], К. Куркова [16, 24], О. Лагода, І. Лазарєв, І. Лоюк, Р. Мельник, О. Миколенко, С. Овчарук, С. Стеценко, О. Соловійова, Е. Талапіна, М. Теличко, В. Тимошук [14], Ю. Фролов, Н. Христинченко, В. Шкарупа, А. Школик [8], А. Щерба, І. Юрійчук та інші. Всі вони мали різні погляди на ознаки, зміст, класифікацію та інші питання здійснення адміністративних процедур в різних сферах суспільних відносин. Їх роботи стали підґрунтям для дослідження нами адміністративних процедур, які реалізуються у сфері адміністративно-правового забезпечення реалізації принципу боротьби з ігровою залежністю (лудоманією), адже це питання допоки в науці не досліджувалось.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питання публічного управління гральним бізнесом досліджувалось з позицій різних

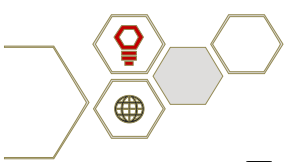

галузей права: господарського, фінансового, адміністративного, податкового тощо. Але всі ці роботи приділяли увагу саме різним механізмам врегулювання діяльності з організації та проведення азартних ігор, тоді як інтереси гравця залишались поза увагою. Таким чином в державному регулюванні виникає дисбаланс між відстоюванням інтересів держави або бізнесу та захистом права гравців в азартні ігри на безпечну гру. Тому важливим питанням є посилення ролі соціальної функції публічного управління ринком грального бізнесу та дослідження адміністративних процедур, які можуть бути ініційовані громадянами, суспільством та адміністративними органами в рамках адміністративно-правового забезпечення реалізації принципу боротьби з ігровою залежністю (лудоманією), який є одним з основних принципів державного регулювання ринку грального бізнесу. В межах цього дослідження передусім необхідно розглянути, що розуміють під адміністративною процедурою, які її види, співвідношення з суміжними поняттями.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження в межах її обсягу адміністративних процедур, які можуть бути реалізовані у сфері адміністративно-правового забезпечення реалізації принципу боротьби з ігровою залежністю (лудоманією). Відповідно до означеної мети сформульовано такі **завдання**:

- 1) узагальнити наукові погляди на поняття адміністративна процедура;
- 2) дослідити співвідношення адміністративної процедури та адміністративного процесу;
- 3) виокремити види адміністративних процедур, які можуть бути реалізовані у сфері адміністративно-правового забезпечення реалізації принципу боротьби з ігровою залежністю (лудоманією).

Виклад основного матеріалу дослідження. Адміністративна процедура виникла з адміністративного процесу і її визначення залежить від поглядів вчених на адміністративний процес. В адміністративно-правовій науці існують різні концепції розуміння поняття адміністративного процесу.

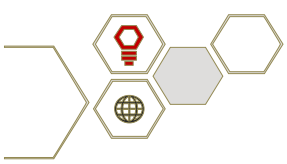
Представники першого напрямку вказують, що адміністративний процес і адміністративна процедура є тотожними поняттями або ж співвідносяться як ціле і частина. Наприклад, Ю. Битяк і В. Зуй, які є прихильниками широкого розуміння адміністративного процесу, вказують, що: «адміністративний процес – це відповідна процедура, що відбувається в рамках, установлених процесуальними правовими нормами, а їх сукупність становить провадження. Сукупність різних видів проваджень, у свою чергу, утворює адміністративний процес» [3, с. 165], тобто вчені ототожнюють ці поняття.

Друга група вчених співвідносить процес і процедуру як динаміку і статику, а саму процедуру розглядають як певну частину процесу. Наприклад, О. Кузьменко робить висновок, що: «адміністративний процес варто розглядати як діяльність суб'єктів права зі здійснення правової регламентації суспільних відносин і реалізації права, а адміністративну процедуру – як формалізований бік такої діяльності. Процедура детермінує порядок здійснення суб'єктами правовідносин юридично значущих дій, які у своїй сукупності становлять юридичний процес» [4, с. 15]. Тобто вчений по-суті наголошує, що ці поняття співвідносяться як зміст і форма, форму надає процедура, а змістом її наповнює процес, діяльність. Проте тоді стає незрозумілим, що ж таке провадження і де його місце в цій ієрархії понять.

Розвиваючи думку попередньої групи вчених про статику адміністративної процедури, ще одна група вчених розглядає адміністративну процедуру як стадію адміністративного процесу.

Т. Коломоєць, зазначає, що: «процедура не є рухом або діяльністю і «становить лише процесуальні етапи; процедура – це розташовані на часовому відтинку віхи, від яких і до яких здійснюється розвиток явища, його прогрес або регрес» [5, с. 240]. Тобто тут вчена наголошує, що є загальний процес, а є його стадії, адміністративну процедуру визначаючи як статичну стадію процесу.

Розвинула її думку Н. Галіцина, зазначивши, що: «процедура – це формально визначені порядок і умови вчинення дій учасниками процесу на певній стадії або етапі адміністративного процесу, на певному часовому відрізку

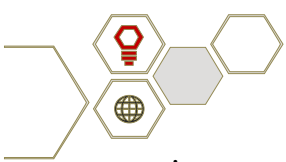

щодо забезпечення, вирішення конкретних адміністративних справ, способів процесуального оформлення розгляду справи та їх фіксації. Процедура – це самостійне цілісне юридичне утворення, яке регламентоване юридичними нормами (наприклад, процедура державної реєстрації господарського товариства), визначає порядок здійснення учасниками відносин юридично і соціально значущих дій та забезпечує реалізацію нормативно-правового регулювання суспільних відносин» [6, с. 163].

Р. Ігонін та М. Вікторчук, вказують, що: «адміністративний процес є видом юридичного процесу, діяльністю суб'єктів права щодо здійснення правового регулювання суспільних відносин та реалізації норм права, а процедура як частина адміністративного процесу є врегульованою положеннями адміністративно-процесуального законодавства, не пов'язаною з розглядом спорів або застосуванням примусових заходів, правозастосовною діяльністю щодо порядку підготовки і прийняття рішень органів виконавчої влади» [7, с. 182].

Але, на нашу думку, не можна погодитись з тим, що адміністративна процедура є стадією чи будь-якою іншою частиною адміністративного процесу, адже стадії процесу є встановленою законом послідовністю обов'язкових дій, тоді як процедури бувають різні, і самі процедури можуть встановлювати свої стадії. До того ж, наприклад, стадії адміністративного судочинства, не є адміністративними процедурами, адже Закон прямо вказує, що адміністративна процедура не поширюється на судові провадження, кримінальне провадження, конституційне провадження тощо.

Ну і нарешті третя група вчених вказує, що адміністративні процес і процедура є різними поняттями, які не перетинаються. Так, як вказує А. Школик: «у різних державах з розвинутим адміністративним правом на позначення встановленого законом порядку функціонування публічної адміністрації та судів, які розглядають публічно-правові спори, використовують цілковито відмінні терміни» [8, с. 187]. А. Комзюк, В. Бевзенко, Р. Мельник указують, що: «адміністративний процес – правова категорія, яка має місце виключно в межах

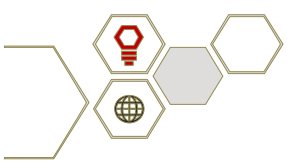

діяльності спеціалізованого (адміністративного) суду; адміністративна процедура – правова категорія виключно позасудового характеру» [9, с. 12]. Як зазначає С. Овчарук: «адміністративні процедури є процесуальним порядком розгляду органами виконавчої влади адміністративних справ» [10, с. 184].

Дійсно як зазначав В. Авер'янов: «процедурна форма – це необхідна умова належного функціонування будь-яких адміністративних правовідносин, оскільки в адміністративному праві відповідної процедурної форми потребує застосування не тільки санкцій, а й диспозицій будь-якої матеріальної норми. протилежному випадку реалізація повноважень з боку суб'єктів публічної влади набуватиме рис майже необмеженого адміністративного розсуду в стосунках з іншими учасниками адміністративних правовідносин» [11, с. 9].

Прихильники цієї точки зору розглядають адміністративну процедуру в динаміці, а не статичі. Зокрема, О. Миколенко вказує, що: «процедура завжди перебуває в динаміці, але ця динаміка відбувається не хаотично, а за певним алгоритмом. Він він вбачає адміністративну процедуру як врегульовану адміністративно-процедурними нормами послідовність дій суб'єктів нормотворчої і правозастосовної діяльності, структурованих відповідними процедурними відносинами, щодо прийняття нормативно-правових актів управління та вирішення адміністративних справ» [12, с. 150]. Але важко погодитись, що адміністративні процедури включають прийняття нормативно-правових актів, адже вони спрямовані на вирішення конкретної справи, на реалізацію державної політики, а не її формування, адже відображаються в адміністративних актах індивідуального, а не нормативного характеру.

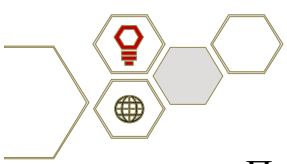
Дуже чітко розмежували ознаки адміністративного процесу та адміністративної процедури С. Гусаров та В. Білоус, які зазначили, що: «адміністративний процес у вузькому розумінні є юрисдикційним процесом, тоді як адміністративна процедура є позитивним процесом. Вони стверджують, що юрисдикційний процес охоплює провадження у справах про адміністративні правопорушення щодо розгляду скарг на дії чи бездіяльність посадових осіб органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, дисциплінарні

провадження щодо державних службовців, передбачає, за певних обставин, наявність такого суб'єкта, як суд. На противагу юрисдикційному, позитивний процес унеможливорює подібну присутність суду у реалізації проваджень, суб'єктами яких є адміністративні органи. Відповідно й поєднання юрисдикційного та позитивного процесу в одному понятті є неправильним, які поєднання виконавчої та судової влади. Адміністративний й процес передбачає наявність певного спору та його вирішення, а сторони мають рівні права в поданні доказів, та діє принцип змагальності сторін. Тоді як позитивний процес (адміністративна процедура) не передбачає наявності різних інтересів чи спору, а носить безспірний характер і не передбачає застосування примусу, а спрямована на досягнення цілей управлінської діяльності» [13, с. 6-8]. Принцип ефективності адміністративної процедури означає «використання найпростіших та найефективніших засобів для розгляду та вирішення справи, в такому розумінні характерний для позитивного процесу, адже суд перевіряє справу на відповідність законності, а не вирішує її, тобто він не може підмінити адміністративний орган» [14, с. 27].

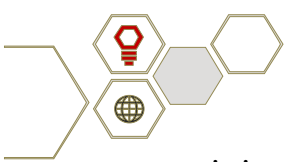
Ми підтримуємо точку зору цієї групи вчених і вважаємо, що адміністративний процес у вузькому розумінні і адміністративна процедура дійсно є різними поняттями, при цьому адміністративний процес у переважній більшості є похідним від адміністративних процедур. Адже в межах адміністративного процесу відбувається розгляд адміністративної справи, вирішення спору про право або та притягнення до адміністративної відповідальності.

У довідковій літературі поняття адміністративної процедури тлумачиться у вузькому та широкому значеннях. Згідно з першим: «адміністративна процедура – це порядок розгляду та вирішення уповноваженим органом державної влади (переважно органом виконавчої влади) конкретних індивідуальних справ, пов'язаних зі зверненнями громадян та організацій до відповідного органу з метою реалізації чи захисту своїх прав і законних інтересів» [15, с. 137].

Прихильницею широкого розуміння адміністративної процедури є К. Куркова. Приділяючи увагу цим процедурам у сфері адміністративно-правового забезпечення науково-технологічного розвитку в Україні, вчена стверджує, що: «адміністративні процедури – це діяльність суб'єктів публічної адміністрації, що має публічний, нормативно визначений, логічний характер, спрямована на впорядкування управлінських, реєстраційних, організаційно-кадрових, дозвільно-ліцензійних, контрольних, інтернаціоналізаційних, цифровізаційних правовідносин науково-технологічного розвитку для уніфікації адміністративної практики суб'єктів публічної адміністрації, належного публічного адміністрування науково-технологічної сфери та захисту прав суб'єктів науково-технологічної діяльності» [16, с. 59]. Проте, на нашу думку, адміністративна процедура не може поширюватись на внутрішню організаційну чи кадрову діяльність органу, адже таким чином не регулюються правовідносини з іншими фізичними та юридичними особами, які були б засновані на управлінському впливі, що спрямований на реалізацію державної політики у певній сфері. Але в такому випадку мова може йти про трудові відносини, цивільні, господарські чи відносини, які виникають на основі адміністративного договору.

Тому ми підтримуємо вузьке розуміння адміністративної процедури, оскільки правовим результатом адміністративної процедури є прийняття адміністративного акта. Згідно Закону України «Про адміністративну процедуру» «адміністративний акт – рішення або юридично значуща дія індивідуального характеру, прийняте (вчинена) адміністративним органом для вирішення конкретної справи та спрямоване (спрямована) на набуття, зміну, припинення чи реалізацію прав та/або обов'язків окремої особи (осіб)» [2]. Тобто вважаємо, що адміністративний акт не може стосуватись самого адміністративного органу (його внутрішній питань), а має стосуватись саме іншої особи – зовнішньої. Тому всі внутрішні акти (навіть акти індивідуальної дії, в т.ч. ті, що стосуються кадрової роботи) не є адміністративними актами. Якщо говорити про формування державної політики, то прийняття нормативно-правового акта стосується невизначеного кола осіб, а отже не може бути

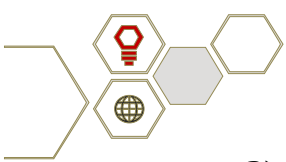
адміністративною процедурою, а сам орган відповідно не набуває статусу адміністративного органу (суб'єкт, який відповідно до закону уповноважений здійснювати функції публічної адміністрації). В цьому випадку слід говорити про публічне управління гральним бізнесом в цілому [17, с. 27], а не про адміністративні процедури.

Тому більш обґрунтованою видається позиція Н. Христинченко, яка наголошує саме на реалізації державної політики і слушно зазначає, що: «управлінські адміністративні процедури є одними із найбільш важливих та необхідних, адже вони виражають волю в тому чи іншому управлінському рішенні, що приймається уповноваженим на те органом влади, який здійснює реалізацію державної політики в зазначеній сфері. Тобто вони вказують на певний порядок управління, яким чином посадова особа чи орган має діяти для того, щоб його діяльність була законною та відповідала встановленим нормативно-правовим приписам» [18, с. 166].

Враховуючи викладені вище підходи, пропонуємо виділити характерні ознаки адміністративних процедур у сфері адміністративно-правового забезпечення реалізації принципу боротьби з ігровою залежністю (лудоманією). Проте тут необхідно враховувати особливості публічного управління гральним бізнесом, а ми вказували, що адміністративно-правове забезпечення реалізації принципу боротьби з ігровою залежністю (лудоманією) є його частиною, адже спрямоване на реалізацію державою соціальної функції публічного управління [19, с. 212].

Отже адміністративні процедури у сфері адміністративно-правового забезпечення реалізації принципу боротьби з ігровою залежністю (лудоманією) характеризуються такими ознаками:

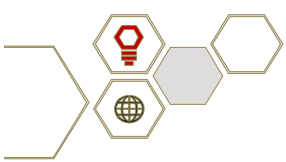
- 1) є частиною адміністративно-правового забезпечення реалізації вказаного принципу;
- 2) спрямовані на реалізацію державної політики у сфері боротьби з ігровою залежністю;

- 3) здійснюються на підставі норм права та в чітко визначеному нормами права порядку;
- 4) є діяльністю визначених законом суб'єктів публічного управління, які набувають статусу адміністративного органу;
- 5) є зовнішніми правовідносинами;
- 6) носять безспірний характер;
- 7) не передбачають застосування примусу;
- 8) мають чіткі стадії;
- 9) носять персоніфікований характер, оскільки відображають процес розгляду і вирішення конкретних адміністративних проваджень;
- 10) закінчуються прийняттям адміністративних актів;
- 11) мають на меті захист суспільства від шкідливого впливу азартних ігор (суспільний, публічний інтерес) або захист прав гравців на безпечну гру.

Таким чином адміністративні процедури у сфері адміністративно-правового забезпечення реалізації принципу боротьби з ігровою залежністю (лудоманією) є врегульованою нормами права діяльністю суб'єктів публічного управління з розгляду конкретних адміністративних проваджень та прийняттям адміністративних актів під час реалізації державної політики у сфері боротьби з ігровою залежністю, здійснюється у визначеному законом порядку та стадіями і спрямована на захист суспільства від шкідливого впливу азартних ігор (суспільний, публічний інтерес) або захист прав гравців на безпечну гру.

Вважаємо, що адміністративні процедури у сфері адміністративно-правового забезпечення реалізації принципу боротьби з ігровою залежністю (лудоманією) забезпечать єдині правила взаємодії держави з громадянами й бізнесом, які будуть зрозумілі для всіх учасників й дозволять забезпечити баланс між приватним і публічним інтересом. Вони економлять державний ресурс, адже є найпростішим способом вирішення певної «позитивної» адміністративної справи, і лише якщо в цей спосіб вирішення справи не вдалося, вмикаються більш складні процесуальні способи (судові, адміністративного оскарження,

примусу) їх вирішення у «негативній» адміністративній справі чи у разі наявності певного спору.

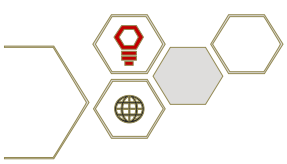
В науковій літературі існують різні класифікації адміністративних процедур за різними підставами: залежно від суб'єкта, якому належить ініціатива виникнення правовідносин: адміністративні процедури за ініціативи приватної особи (заявні) та адміністративні процедури з ініціативи адміністративного органу (втручальні). Заявні адміністративні процедури зазвичай передбачають надання певних адміністративних послуг. Це зазвичай реєстраційні або дозвольно-ліцензійні процедури.

Під реєстраційними процедурами вчені-адміністративісти розуміють «встановлений чинним законодавством порядок діяльності суб'єктів публічного адміністрування, в ході якої здійснюється документальне підтвердження правового статусу суб'єкта або наділення новими правовими ознаками об'єкта. Ключовими цілями реєстраційних процедур є такі: офіційне визнання певного права особи; офіційне визнання законності правових актів; засвідчення певного статусу фізичної чи юридичної особи; облік юридичних фактів» [20, с. 216].

Як наголошує В. Колпаков «реєстраційна процедура є складовою адміністративно-правових методів і форм державного управління, яка має не лише інформаційне значення. Роль реєстраційної процедури головним чином полягає в тому, щоб підтвердити юридичні факти. Реєстраційні дії також мають юридичні наслідки» [21, с. 221].

Як зазначає О. Джафарова: «сутність дозвільних процедур полягає в тому, що ця діяльність знаходиться у межах повноважень органів публічної влади, визначена чинним законодавством, спрямована на реалізацію норм адміністративного матеріального права, а також матеріально-правових норм інших галузей права у процесі вирішення конкретних справ щодо забезпечення прав, свобод, законних інтересів фізичних та юридичних осіб тощо» [22, с. 203].

У сфері грального бізнесу це видача та анулювання за бажанням ліцензіата різних ліцензій, а також видача дозволу, що підтверджує відповідність приміщення для організації та проведення азартних ігор у гральному закладі

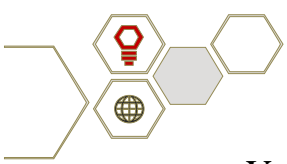
вимогам, встановленим Законом України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» [23]. Крім того, реєстраційною процедурою є внесення гравця до Реєстру осіб, яким обмежено доступ до гральних закладів та/або участь в азартних іграх.

Сюди ми б віднесли також спеціальні адміністративні процедури, які реалізують в певних сферах. Щодо грального бізнесу ми б рекомендували впровадити атестацію чи стандартизацію ведення бізнесу, за результатами якої б підтверджували виконання організатором вимог щодо захисту від ігрової залежності.

Втручальні адміністративні процедури, як правило, мають на меті захист суспільних інтересів, тому винесені за їх результатами адміністративні акти мають не лише безпосередній вплив на певну фізичну чи юридичну особу, але й на невизначену категорію осіб, чий інтерес було порушено.

У таких втручальних адміністративних провадженнях важливо те, що Закон у ст. 15 передбачив презумпцію правомірності, що означає, що: «дії та вимоги особи є правомірними, доки інше не буде доведено під час розгляду та/або вирішення справи. Сумніви щодо правомірності дій та вимог особи, що виникають внаслідок неоднозначного (множинного) трактування норми права, повинні тлумачитися адміністративним органом на користь їх правомірності» [2]. Втручальні адміністративні процедури можуть бути інспекційними, контрольними, наглядовими.

Під контрольними процедурами вчені розуміють «встановлений чинним законодавством порядок втручальної контрольної-наглядової діяльності суб'єктів публічного адміністрування, яка полягає у здійсненні перевірки дотримання законів та інших нормативно-правових актів. Ключовими цілями контрольних процедур є: запобігання вчиненню правопорушень з боку об'єкта перевірки; належне реагування на звернення фізичних та юридичних осіб з приводу ймовірних порушень чинного законодавства в діяльності об'єкта перевірки; самостійне виявлення порушень чинного законодавства в діяльності об'єкта перевірки» [24, с. 219].

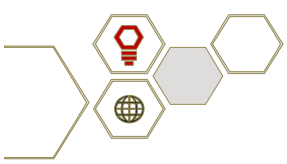

У сфері грального бізнесу це: державний нагляд (контроль) за ринком азартних ігор; перевірки наявності ліцензій в окремих суб'єктів, а також використання таких спеціальних адміністративних процедур: забезпечення моніторингу діяльності організаторів азартних ігор з використанням Державної системи онлайн-моніторингу; обмеження доступу до вебсайтів (ст. 25 Закону № 768) [23]; дистанційне відключення гральних автоматів.

Сюди б ми віднесли також новий напрямок, а саме адміністративні процедури цифровізації. К. Куркова зазначає, що: «процедури цифровізації полягають у використанні суб'єктами публічної адміністрації електронного інструментарію щодо розробки нових баз даних, автоматизації обробки інформаційних даних, прийнятті цифрових рішень і загальному впровадженні цифрових технологій у сферу адміністрування науково-технологічної сфери» [16, с. 63].

Вони можуть бути пов'язані з попередніми двома видами і бути похідними від них (включення до різних реєстрів) або ж існувати окремо, з метою забезпечення публічності інформації, яка становить суспільний інтерес. Зазвичай ці процедури ініціюються адміністративним органом саме в цілях доведення до суспільства суспільно важливих адміністративних актів. Тут можна навести приклад ведення Комісією з регулювання азартних ігор та лотерей (далі – КРАІЛ) окремої карти і реєстру нелегальних гральних закладів, оприлюднення списку заблокованих вебсайтів, але оскільки не всі вони передбачені законами, а частина є добровільною ініціативою КРАІЛ в рамках запобігання поширенню ігрової залежності, допоки рано говорити про їх виділення в самостійну групу саме для сфери регулювання грального бізнесу.

Існують і інші класифікації адміністративних процедур за іншими підставами. Зокрема, «за наслідками для приватної особи адміністративну процедуру поділяють на правонадавальну (реєстрація), правообмежувальну (анулювання дозволу, ліцензії), зобов'язальну (проведення контрольно-наглядових заходів)» [25, с. 12]. За змістом «адміністративні процедури можуть бути реєстраційними, дозвільними, ліцензійними, контрольно-наглядовими,

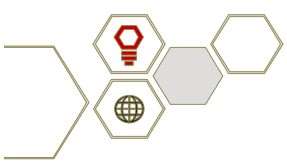
екзаменаційними, експертними, акредитаційними, посвідчувальними, приватизаційними» [26, с. 226] тощо.

Також пропонуємо виділяти загальні адміністративні процедури, які застосовуються різними адміністративними органами (контрольно-наглядові, реєстраційні, ліцензійно-дозвільні тощо) у різних сферах та спеціальні, які застосовуються адміністративними органами у певних сферах реалізації державної політики (земельній, охороні здоров'я, освіті, гравальному бізнесі тощо).

Висновки. Адміністративні процедури у сфері адміністративно-правового забезпечення реалізації принципу боротьби з ігровою залежністю (лудоманією) є врегульованою нормами права діяльністю суб'єктів публічного управління з розгляду конкретних адміністративних проваджень та прийняттям адміністративних актів під час реалізації державної політики у сфері боротьби з ігровою залежністю, здійснюється у визначеному законом порядку та стадіями і спрямована на захист суспільства від шкідливого впливу азартних ігор (суспільний, публічний інтерес) або захист прав гравців на безпечну гру.

Заяві адміністративні процедури ініціюються фізичною або юридичною особою. У сфері гравального бізнесу це видача та анулювання за бажанням ліцензіата різних ліцензій, а також видача дозволу, що підтверджує відповідність приміщення для організації та проведення азартних ігор у гравальному закладі вимогам, встановленим Законом України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор»; внесення гравця до Реєстру осіб, яким обмежено доступ до гравальних закладів та/або участь в азартних іграх. Доцільно також запровадити додаткові спеціальні заявні адміністративні процедури, які б забезпечували право гравців на безпечну гру: атестацію чи стандартизацію ведення бізнесу, за результатами якої б підтверджували виконання організатором вимог щодо захисту від ігрової залежності.

Втручальні адміністративні процедури ініціюються адміністративними органами, у більшості випадків КРАІЛ. У сфері гравального бізнесу це: державний нагляд (контроль) за ринком азартних ігор; перевірки наявності ліцензій в

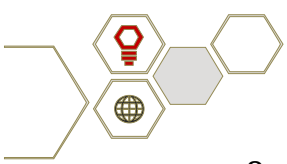

окремих суб'єктів, а також використання таких спеціальних адміністративних процедур: забезпечення моніторингу діяльності організаторів азартних ігор з використанням Державної системи онлайн-моніторингу; обмеження доступу до вебсайтів; дистанційне відключення гральних автоматів.

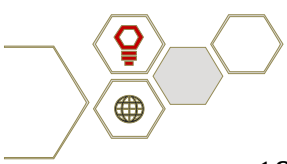
Процедури цифровізації є похідними від зазначених вище та перспективними з точки зору подальших наукових досліджень та формування пропозицій щодо удосконалення державної політики щодо захисту суспільства та гравців від ігрової залежності, адже наразі такі процедури не передбачені законодавством, а реалізують адміністративними органами добровільно, а саме: ведення КРАІЛ реєстру нелегальних гральних закладів, оприлюднення списку заблокованих вебсайтів.

Список використаних джерел

1. Денисенко О. Є. Поняття та елементи адміністративно-правового забезпечення реалізації принципу боротьби з ігровою залежністю (лудоманією). *Вісник кримінального судочинства*. 2024. №1-2. С. 223-234.
2. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17 лютого 2022 року № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#n416>.
3. Административное право Украины (Общая часть) : учеб. пособие / Ю. П. Битяк, В. В. Зуй. Х. : Одиссей, 1999. 224 с. С. 165.
4. Кузьменко О.В. Адміністративний процес у парадигмі права : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління ; адміністративне право і процес; фінансове право». К., 2006. 32 с.
5. Адміністративне право України : підручник; за заг. ред. Т. О. Коломосьць. К. : Істина, 2009. 480 с.
6. Галіцина Н.В. Адміністративна процедура як інститут адміністративного процесу. *Форум права*. 2010. № 4. С. 163–177.
7. Ігонін Р.В., Вікторчук М.В. Поняття та особливості адміністративних процедур. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2019. №. 2. С. 182–190.

8. Школик А.М. Адміністративна процедура та її співвідношення з суміжними поняттями. *Вісник Львівського університету. Серія «Юридична»*. 2014. № 59. С. 185–193.
9. Адміністративний процес України: навчальний посібник / А.Т. Комзюк, В.М. Бевзенко, Р.С. Мельник. К.: Прецедент, 2007. 531 с.
10. Овчарук С.С. Теоретичні аспекти визначення поняття і змісту інституту адміністративних процедур у адміністративно-правовій науці України. *Науковий вісник нац. університету біоресурсів і природокористування України*. 2012. № 173. С. 183–192.
11. Авер'янов В.Б. Значення адміністративних процедур у реформуванні адміністративного права. *Часопис Київського університету права*. 2009. № 3. С. 8–14.
12. Миколенко О.І. Теорія адміністративного процедурного права: монографія. Х.: Бурун Книга, 2010. 336 с.
13. Гусаров С., Білоус В. Визначення понять адміністративної процедури та адміністративного процесу в адміністративному праві України. *Вісник Акад. упр. МВС*. 2008. № 3. С. 6–18.
14. Тимошук В.П. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. К., 2003. 262 с.
15. Демський Е. Ф. Адміністративне процесуальне право України. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 495 с.
16. Куркова К. М. Адміністративні процедури у сфері адміністративно-правового забезпечення науково-технологічного розвитку в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2022. № 76. С.58-63.
17. Топорецька З. М. Публічне управління гральним бізнесом та лотерейною діяльністю і протидія злочинам, пов'язаним з ними: теорія та практика : монографія. Київ: Алерта, 2022. 424 с.

18. Христинченко Н. Види адміністративних процедур у науковій сфері. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2014. № 10–1(1). С. 165–167.
19. Топорецька З. М. Зарубіжний досвід реалізації соціальної функції публічного управління гравчим бізнесом. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. № 2. С. 211-216.
20. Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О. Адміністративне право України. Повний курс. навчальний посібник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
21. Колпаков В.К. Адміністративне право України: підручник. К.: Юрінком Інтер, 1999. 736 с.
22. Джафарова О. Дозвільна діяльність органів публічної адміністрації в Україні: питання теорії та практики: монографія. Х.: Панов, 2015. 688 с.
23. Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор: Закон України від 14 липня 2020 року № 768-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/768-20#Text>.
24. Куркова К. Адміністративно-правове забезпечення науково-технологічного розвитку в Україні: теоретико-правовий аспект: монографія Київ, ФОП Чалчинська Н.В., 2020. 505 с.
25. Адміністративна процедура : конспект лекцій; за заг. ред. І. В. Бойко. Харків : Право, 2017. 132 с.
26. Сущенко Д. В. Адміністративні процедури в Україні та країнах Європи: монографія. К.: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 240 с.